

להתודע ולהגלות מחמדי התורה בכל דף בשי"ם

פסחים דף מב

בענין מים שלנו

בפסחים דף מ"ב. אמר רב יהודה, אשה לא תלוש אלא במים שלנו. ררשה רב מתנה בפפוניא, למחר אייתו כולי עלמא הצבייהו, ואתו לגביה, ואמרו ליה הב לן מיא. אמר להו, אנא במיא דביתו אמרי.

- א -

טעמים במעלת 'מים שלנו'

ניסן המעיינות חמין, ואינו מפני שהחמה מהלכת בלילה מתחת לארץ, נמצא דאין צריך דוקא שלנו בלילה, אלא העיקר הוא שלפני הלישה לא יהיו המים מחוברים לארץ כפי שיעור לילה, דהיינו י"ב שעות, והוא הדין שמותר לשאוב בבוקר וללוש בערב אחרי י"ב שעות.

אכן לדעת הר"ר אליעזר ממיץ העיקר הוא שלא יהיו מחוברים בלילה לארץ, כיון שהחמה מהלכת בלילה תחת הארץ. ולא ידך גיסא, לדעת הר"ר א"מ ממיץ אם שואבן לפני התחלת הלילה, מותרין מיד, אמנם אסור לשואבן כשהוא כבר תחילת הלילה.

וברא"ש ובשלטי גבורים שם מבואר עוד, דלדעת רש"י אין צריך מים שלנו אלא בשואב מן המעיינות, שהמעיינות הם חמין בימות הגשמים, אבל בשואב מן הנהרות אין צריך שיהיו מים שלנו. אבל לדעת הר"ר א"מ ממיץ אין הבדל בין נהרות ובין מעיינות, דבכולן צריך שיהיו מים שלנו.

ובפירוש מהר"ם חלאווה מפרש כל עיקר דין מים שלנו בדרך אחרת מהראשונים הנ"ל, כי הוא מביא בשם יש מפרשים דהטעם הוא מפני

המעיינות חמין בימות הגשמים / החמה מהלכת בלילה מתחת לארץ / אם מועיל שמים עשרה שעות ביום / שאב בתחילת הלילה / מים מן הנהרות / טבע כח המים להחמיץ הקמח / מים שבשיחין ומערות

- רש"י, רא"ש, מהר"ם חלאווה, בית יוסף -

א. בטעם הדבר שאין לשיין אלא במים שלנו ישנן כמה דרכים בראשונים, ויש נפקותות ביניהם. א

רש"י (ד"ה שלנו) מפרש דהטעם הוא מפני שבימי ניסן המעיינות חמין, שעדיין ימות הגשמים הן, ובימות הגשמים החמה מהלכת בשיפולו של רקיע, לפיכך כל העולם צונן, ומעיינות חמין, לפיכך צריך להלינין בלילה, ובזה מצטננין.

אמנם הרא"ש בסי' ל' מביא בשם הר"ר אליעזר ממיץ דהטעם שצריך דוקא מים שלנו הוא משום שהחמה מהלכת בלילה תחת הארץ, לפיכך צריך שלא יהיו בלילה מחוברים לארץ.

וכתב הרא"ש בשם אבי עזרי דלפי דעת רש"י שהטעם הוא מפני שבימי

השלמות והוספות

אבל הרא"ש כתב דבדברי רש"י מתבאר דאין הבדל בדינים אלו בין כזית ראשון לשאר אכילות, וכתב שכן מסתבר, שהרי אם הוא מפני חשש חימוץ, אין לחלק בין כזית מצה לצאת ידי חובתו, ובין שאר אכילה.

אמנם בשפת אמת מבאר דעת בעל העיטור וכתב דמצד חשש חימוץ אין לאסור המצה באכילה, כי אפשר לסמוך על מה שרואין שאין בו סידוק, וכמו בבציקות של נכרים שאוכלין אותן על סמך שרואין שאין בו סדק, אמנם לגבי לצאת בה ידי חובת מצה בלילה ראשונה שצריך שתהא המצה משומרת לשמה, כל שנעשה בו דבר שאפשר להתחמץ ואינו ברור לו בשעת עשיה שלא נתחמץ, אינו בכלל שימור, וכיון שהי' יכול להתחמץ ע"י מים פושרין או מים שלא לנו, אע"ג דרואין עכשיו שלא נסדק ומותר באכילה, מכל מקום זה לא נחשב שימור, ולכך אינו יכול לצאת בו כזית ראשון אע"ג שניכר שלא נתחמצה.

וכתב שם דנפק"מ בזה לדינא, דכל שמתירין את המצה בדיעבד, מכל מקום כל שנעשה בדרך שהיה אפשר שתתחמץ, אינה בכלל מצה משומרת, ואינו יוצא בה ידי חובתו.

ובמנחת שלמה (בסוגיין) מקשה על דבריו, דמדוע בעושה בדרך שאפשר שתתחמץ חסר בהשימור, הרי י"ל דזה גופא הוא כחלק מן השימור שמשגיח לראות אם נתחמצה או לא, ואם תתחמץ לא יאכלנה, והניח בצ"ע.

אמנם בהגות מבן המחבר כתב דענין השימור אינו שיהיה האדם שהוא לא יכשל באיסור חמץ, אלא שימור היינו שמשמר את המצה שתהא ראויה למצות אכילת מצה, וכיון שבמים פושרין ובמים שלא לנו אפשר שתתחמץ, אין זה בכלל שימור.

מים שלא לנו אם כשרין בדיעבד / הכרעה בין כזית ראשון ובין שאר אכילת מצה / היה בשעת לישה דבר שראוי לחמץ, ונבדק אחרי האפיה שלא נתחמץ

- רש"י, רא"ש, שו"ע, שפת אמת, מנחת שלמה -

א ובדין מים שלנו נחלקו הראשונים אם זה מעכב גם בדיעבד שאם עבר ולש במים שלא לנו המצה אסורה, או שאין זה מעכב בדיעבד, ויסוד הפלוגתא הוא, דהנה בגמ' בהמשך הדברים אי' עוד, דאשה לא תלוש בחמה ולא בחמי חמה וכו'. ושם אי' איבעיא להו עברה ולשה מהו, מר זוטרא אמר מותר, רב אשי אמר אסור וכו', והלכה כרב אשי. אכן נחלקו הראשונים אם בעיית הגמ' היא לגבי מים חמין או לגבי מים שלנו, כי רש"י (ד"ה עברה) מפרש דבעיית הגמ' הוא בעברה ולשה במים חמין, וכתב הרא"ש סי' ל"א דלדעת רש"י אם עברה ולשה במים שלא לנו לא מבעיא אם מותרת המצה באכילה, דבזה ודאי מותרת, כי מה שהצריכו מים שלנו הוא רק לכתחילה ולא לעיכובא. אמנם כתב דברי"ף משמע דהבעיא הוא גם לגבי מים שלנו, וא"כ מעכב גם בדיעבד.

ובשו"ע סי' תנ"ה סעיף ג' מובא ג' דעות בזה, בתחילה כתב בסתם דאם עבר ולש במים שלא לנו, אסור. ושוב כתב דיש חולקין ומתירין בלש במים שלא לנו. ושוב כתב דיש אומרים דבלש בשוגג מותר, אבל בלש במזיד אסור.

והנה הרא"ש שם מביא בשם בעל העיטור שמחלק בזה [לענין מים חמין, והוא הדין לענין מים שלנו], ומכריע בין אכילת מצה של כזית ראשון בליל פסח, ובין אכילת מצה שלא לשם מצוה, והיינו דאם עבר ולש במים שלא לנו כשרה המצה לאכילה, אבל אינה ראויה למצת מצוה, כמו בבציקות של נכרים שמותרות באכילה אם ניכר שאין בהן סדקין, אכן אינו יוצא בהם ידי חובתו.

צריכין שהיה כלל, ובלבד שלא יהיו במקום מגולה שהשמש מכה עליהן. אכן בבית יוסף שם כתב בתחילה דמים המכונסין בקרקע הבנוי תחתיו וסביבותיו, היה נראה דמותר ללוש בהם סמוך לשאיבתו, שהרי הם כמכונסין בכלי, ואינם מרתחין מחמת החמה המהלכת תחת הקרקע, שהרי הבנין מפסיק בינם לקרקע, וגם אין החמה מכה עליהם, והוא מביא כן בשם ארחות חיים בשם הראב"ד דמי הדות שהם קרים אין צריכים לינה, ומותר ללוש בהם תיכף שנשאבו. ולבסוף כתב, אבל הוגד לי שמים אלו בחורף הם חמין כמו מי באר, ואם כן אין להקל בדבר אם לא בשעת הדחק. וכן כתב בשו"ע שם סעיף ב' דיש אומרים שמים המכונסין בסיסירינה, מותר ללוש בהם סמוך לשאיבתו. והוא מסיים דאין להקל בדבר, אם לא בשעת הדחק.

והנה מה שבמהר"ם חלאווה כתב דאין צריכין לינה אלא מים הנובעין, אבל מים של שיחין ומערות שבבית, אינן צריכין שהיו כלל, מסתבר שזה לפי דרכו שמפרש דהטעם שצריך שיהיו מים שלנו אינו משום שהמים חמין אלא משום שצריך שתחלש כח המים שבטבעם להחמיץ ע"י שנתלשו ממקורם, ולכן כתב שזה דוקא כשהם מים הנובעים, אבל מים הנמצאים בשיחין ומערות כבר נפסקו ממקורם, וכבר אין כוחם חזק להחמיץ.

- ב -

ביטול מים שלא לנו ברוב מים שלנו

עצמם, ועל כרחק שזה מדין ביטול איסורין, ולכן צריך שיתבטלו בתוך המים לפני שבאו לתוך העיסה.

אמנם לאור זה הוא מתקשה דהאין פסק המחבר כדברי הסמ"ק דמים שלא לנו שנתערבו במים שלנו מותר ללוש בהם, הרי בבית יוסף ביו"ד סי' ק"ט מביא פלוגת הסמ"ק והרשב"א בתערובות מין במינו שנתערב אם מותר לאכול כולם בבת אחת, דהסמ"ק סובר דמותר לאכול את כולם כאחד, כי ביטול ברוב אינו בדרך תליה שתולין שאוכל את היתר, אלא ביטול ברוב היינו שנתהפך האיסור להיות היתר, אמנם הרשב"א בתורת הבית להרשב"א סובר דאסור לאכול את כולם בבת אחת, כי מותר רק לאכול כשבידו לתלות שאוכל מן היתר, ולכן דוקא באוכל אחד אחד יכול לתלות על כל אחת שהיא מן היתר, אבל באוכל כל התערובות בבת אחת אינו יכול לתלות שהוא מן היתר, ולדעתו אין האיסור מתהפך להיות היתר. ובשו"ע שם סעיף א' פסק כדעת הרשב"א דאין לו לאכלם כולם כאחד.

ומעתה תקשה האין פסק בשו"ע או"ח שם כדברי הסמ"ק דאם נתערב מים שלא לנו בתוך מים שלנו מותר ללוש בהם, הרי בלש מצה עם כל המים שבתערובות נחשב כאיסור שנתערב בהיתר והוא אוכל כל התערובות בבת אחת, ומעתה בשלמא הסמ"ק שמתיר ללוש עם כל המים זה משום דגם לגבי איסורין סובר שמוותר לאכול כל התערובות בבת אחת, אבל להשו"ע שפסק בשו"ע כדעת הרשב"א לא היה לו להתיר ללוש עם כל המים.

וכתב, דמה שסובר הרשב"א דאסור לאכול כל התערובות בבת אחת משום שאין האיסור מתהפך להיות, זה דוקא בתערובות של יבש ביבש, דכיון שכל חתיכה עומדת בפני עצמה ולא נתבלבל האיסור על ידי רוב היתר, לכן לא נתהפך האיסור להיות, אלא שמוותר לאכול כל חתיכה לעצמה מפני שבכל אחת יש לתלות שאוכל היתר, אבל אין לאכלן כאחד, אבל בלח בלח שאין האיסור עומד בעיניו לעצמו, כי היתר רבה על האיסור והוא מבבלבו, בזה נהפך האיסור להיות, ולכן במים שלא לנו שנתערבו עם מים שלנו נהפך הכל להחשב כמים שלנו, ומותר ללוש עם כל המים כאחד.

שהחמה מהלכת אחרי הכיפה בלילה ומחממת את המים, והוא חולק על זה וכתב שאינו נכון, כי החמה רחוקה היא מן המים בלילה כמו ביום.

והוא כתב דהטעם שצריך שיהיו מים שלנו הוא, משום כי המים יש בהם טבע וכח להחמיץ את הקמח, והוא מפני שכשמתערב קמח עם מים, בא הקמח לגרש הטבע הלח שבמים, ואז המים מתגברים נגד הקמח, ומרוב קרירותן של המים הם מעוררין את החום שיש בתוך הקמח, והחום ההוא שבקמח פועל פעולתו הראויה לו בהתעוררו ומתחמץ, וכסבת הזיעה הנובע באיש כששותה מים קרים, ובעיקר בימות החמה בהיותם שניהם על התגבורת. והנה המים כשיוצאים ממקורן הם על כחם וטבעם בשלימות, אבל כל ששהו לאחר השאיבה, בטל כחם קצת, ובלבד שיעבור עליהם הלילה, מפני שהלילה מפיג כח כל דבר, כמו שאמרו בקדרה שאינה בת יומה, ואין זה תלוי בחום המים וקרירותן, אלא במה שיש טבע בכח המים להחמיץ, וזה נתבטל על ידי ששהו ממקור המים אחרי השאיבה במשך הלילה.

ויש נפקותא בדבר, דהנה במהר"ם חלאווה שם בהמשך דבריו כתב דאין צריכין לינה אלא מים הנובעין, אבל מי של שיחין ומערות שבבית, אינן

במים שלנו מועיל ביטול כשנתערב חד בתרי / אם זה מדין שאר ביטול / אם מותר לבטל לכתחילה / מדוע אינו נחשב כאכילת כל התערובות בבת אחת

- ב"י, שו"ע, מג"א, קרבן פסח -

ב. בבית יוסף או"ח סי' תנ"ה כתב בשם סמ"ג (לאוין ע"ט ל"א): שיש להתיר מים שלא לנו שנתבטלו ברוב מים שלנו, הואיל ונתבטלו כבר קודם הלישה והותרו. ושכן כתב בסמ"ק (סי' רכ"ב).

וכתב בב"י דנראה מדבריו דצריך שיתבטלו דוקא ברוב, דהיינו חד בתרי, אבל כשנתבטלו ברוב בלבד, ואין בו חד בתרי, אינו בטל.

וכן כתב בשו"ע שם סעיף ד' דמים שלא לנו שנתבטלו חד בתרי במים שלנו, לשין בהם.

אכן במג"א שם סקט"ו נתקשה בזה מדוע צריך דוקא חד בתרי ולא סגי ברוב, שהרי בכל מקום מועיל הביטול ברוב בלבד, ואין צריך שיהא היתר כפול מן האיסור, ואין צריך חד בתרי כי אם רוב. וכתב דגם בסמ"ג וסמ"ק שם משמע דסגי ברוב ואין צריך דוקא חד בתרי.

ובגדר הביטול, במג"א שם מתפרש דאין זה בגדר ביטול איסורין, אלא שכן הוא המציאות שמים שלא לנו שמתערבין במים שלנו, אינן ממהרין להחמיץ. וכתב דלכן מותר גם לבטל לכתחילה, ואין זה משום ביטול איסור לכתחילה, כיון שאינו בגדר ביטול איסורין אלא שמשנה המציאות של אותן המים שלא יהיו ממהרין להחמיץ. [2]

אמנם בספר קרבן פסח להג"ר שלמה קלוגר זצ"ל שם כתב דממה שכתב בב"י שם זה דוקא מפני שנתערבו המים לפני הלישה והותרו, משמע דזה מדין ביטול איסורין, ואינו משום דמים שלא לנו אינן מחמיצין רק כשהם בפני עצמן ולא כשהם עם מים שלנו, דא"כ מדוע צריך שיתערבו דוקא מים בתוך מים לפני הלישה, ומדוע לא נאמר כן גם כשנתערבו המים בתוך העיסה, שאינן מחמיצין, כי אין מים שלא לנו מחמיצין אלא כשהן בפני

השלמות והוספות

בביטול איסורין דאין צריך חד בתרי וסגי ברוב בלבד, שהרי אם אינו מדין ביטול איסורין אלא משום שזהו המציאות שעל ידי תערובות מים שלנו אינו מחמיץ, הרי יתכן שזה דוקא כשיש בתערובות חד בתרי.

[2] במחצית השקל תמה לפי זה על דברי המג"א (הנ"ל) שמושיג על דברי הב"י שכתב דצריך שיתערב חד בתרי, והוא מקשה ממה שמצינו בכל ביטול איסורין דסגי ברוב ואין צריך חד בתרי, ומקשה במחצית השקל דכיון שאין זה מדין ביטול איסורין אלא שכן היא המציאות שכל נתערב במים שלנו אינו בטל, אין להוכיח ממה שמצינו

תא שמע. מאי להתוודע!

שיעורי שמע בנושאי התוודע

על ידי מגידי השיעורים המפורסמים

הרה"ג ר' מנשה רייזמן שליט"א - אידיש
 הרה"ג ר' ארי' ואלדן שליט"א - אנגלית
 הרה"ג ר' יוסף נחום שטרומ שליט"א - עברית

גליון יומי בלשה"ק ובאנגלית

עם שיעור ערוך בלשון צח ונעים המקיף נושא מרכזי בדף מראשוני הראשונים עד אחרוני האחרונים, עם עריכה וחלוקה כך שהקורא יוכל לבחור גם קטע או מבחר קטעים מתוך הגליון

שאלון סיכום שבועי

מבחנים בסגנון אמריקאי אשר יעזרו למנויים לשנן ולזכור את הנלמד למטן יעמדו לימים רבים

שו"ת עם הרבנים הגאונים שליט"א

תמיד רצית לדון בענין על הדף תמיד נשאר לך שאלות נקודתיות שלא היה לך מענה עליהם. מהיום לא עוד.

מגידי שיעור בדף היומי מוזמנים להצטרף לחודש ניסיון חינם, נא לציין בהתקשרותכם.

... מסלול מיוחד גם ללומדי 'דף הכולל' [20 דף לחודש]

להצטרפות ומנויים: 718-298-24-16

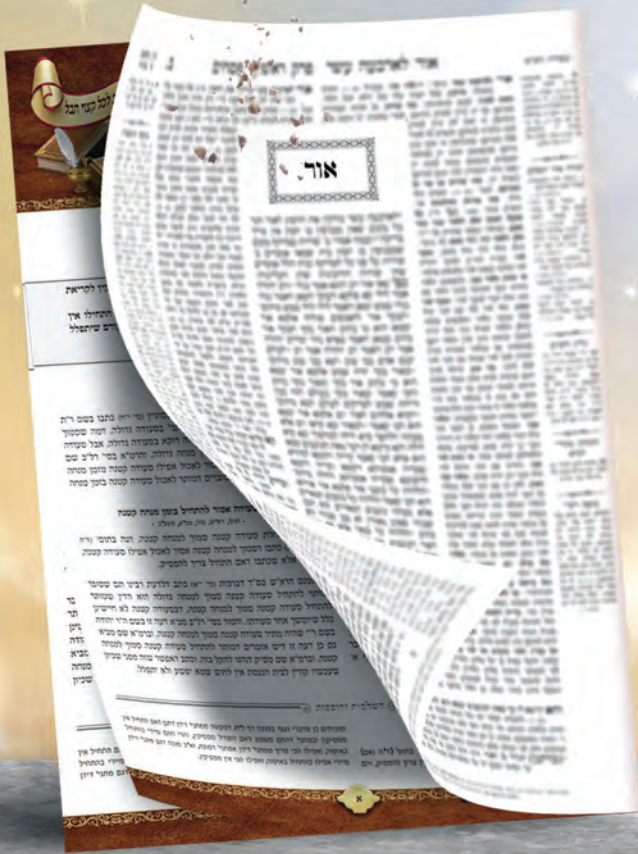
מנוי חודשי ע"ס \$4 בלבד

lehisvada.com

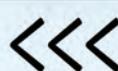
לייגט אריין א ספעציעלע געשמאק אין דעם דף היומי

איערע מסכת פסחים וועט האבן אינגאנצן א אנדערע טעם בע"ה

הערליכע גליונות על הדף • טעגליכע שיעורים יקרים מתוקים מדבש

14

שרייבט אייך שוין איין אין להתוודע פאר די סימבאלישע פרייז פון

אדער 44 פארן באקומען אין פאסט צווי וואכן פריער

רופט און די הנאה וועט געהערן בלויז צו אייך! 02-990-4001